

Lawsonia

Wanneer een veulen of jaarling vermagert denken we al gauw aan wormen. Er is echter een ziekte die de laatste jaren vaker gezien wordt. Dat is de darmontsteking EPE die wordt veroorzaakt door de bacterie *Lawsonia intracellularis*.

Tekst: YVONNE BUIS-FRANKEN

EPE, wat staat voor Equine Proliferatieve Enteropathie, is een aandoening die we vooral zien bij veulens. De meeste aangetaste veulens zijn rond de zes maanden oud, maar het komt al voor bij jonge veulens vanaf twee maanden en ook bij jaarlingen wordt het ziektebeeld gezien. De meeste beschreven gevallen vonden plaats tussen augustus en december. Ondanks dat de ziekte wordt gezien als een 'nieuwe' ziekte die pas de laatste 20 jaar steeds vaker wordt gediagnosticeerd, is gebleken dat het overgrote deel van onze paarden er antistoffen tegen heeft. Meestal worden individuele dieren ziek, maar soms betreft het meerdere dieren in een koppel. Diverse omstandigheden kunnen een rol spelen bij het ziek worden van de dieren. Denk hierbij aan spenen, hergroepering van de dieren, transport, vaccineren en ontworming. Tevens is gebleken dat bij veel dieren met een *Lawsonia*-besmetting ook sprake is van een wormbesmetting met spoelwormen. De bacterie *Lawsonia intracellularis* speelt een belangrijke rol in de varkenshouderij. Lang werd daarom gedacht dat de besmetting met deze bacterie samenhangt met het contact met varkens. Uit onderzoek is echter gebleken dat een heel groot deel van de besmette dieren helemaal nooit met

varkens in contact is geweest, en dat de besmettingsbron elders moet liggen. *Lawsonia* is ook aangetoond bij andere diersoorten zoals hamsters, ratten, vossen, fretten en cavia's, maar ook bij herten en schapen en de meer exotische dieren zoals apen en struisvogels. De besmetting vindt plaats via het voedsel of het drinkwater. Grote kans dus dat knaagdieren een belangrijke rol spelen in de verspreiding, maar hier moet nog verder onderzoek naar worden gedaan.

Ziektebeeld

Het ziektebeeld van EPE kan heel divers verlopen. Bij sommige veulens ontstaat het over langere tijd met vermagering, sloomheid en slecht willen eten. Bij anderen ontstaat het in slechts enkele uren. De dieren zijn sloom, kunnen in korte tijd snel gewicht verliezen, hebben koorts en ook diarree en koliek worden beschreven. Daarnaast wordt in veel gevallen oedeem gezien. Oedeem uit zich in vochtophopen onder de buik, maar ook tussen de voorbenen en onder de kin. In zeer ernstige gevallen kunnen dieren in shock raken. De bacterie *Lawsonia intracellularis* tast specifieke cellen in de dunne darmwand aan. Deze cellen kunnen na besmetting minder goed voedingsstoffen opnemen. Daarnaast gaan zij zich sterk vermenigvul-

digen waardoor de darmwand dikker wordt. Om een diagnose te stellen moet een aantal onderzoeken worden gedaan. Allereerst zal de dierenarts natuurlijk een algemeen onderzoek doen waarbij de vermagering, de koorts, het oedeem en vaak ook uitdrogingsverschijnselen worden gezien. Daarna zal hij bloed en een mestmonster afnemen. Veulens met EPE hebben altijd een heel laag eiwitgehalte in het bloed. Dit wordt ten eerste veroorzaakt door de verminderde opname van voedingsstoffen vanuit de darm, maar ook doordat de dieren minder eten. Daarnaast kunnen de veulens eiwitten verliezen via de dunne mest. In het bloed kunnen antistoffen worden aangetoond, maar dit bevestigt niet de diagnose, aangezien heel veel dieren, ook niet-zieke, deze antistoffen zullen hebben. Om de diagnose te bevestigen zal het mestonderzoek uitkomst moeten bieden. Het aantonen van het DNA van de bacterie in de mest geeft het meeste zekerheid. Daarnaast zal de dierenarts een echo maken van de darmen. Soms zal de dikke wand van de darm goed in beeld kunnen worden gebracht. Daarnaast ziet men dan ook vrij vocht tussen de darmen.

Behandeling

De uitslag van het mestonderzoek zal even op zich laten wachten, echter op basis van het lage eiwitgehalte in het bloed in combinatie met het ziektebeeld, de leeftijd van het veulen en het echobeeld kan al met waarschijnlijkheid worden gezegd dat Lawsonia de veroorzaker is. Hierop kan alvast de juiste therapie worden gestart in de vorm van de juiste antibiotica eventueel aangevuld met infusen. Bij dieren waarbij het eiwitgehalte heel laag is, kan het noodzakelijk zijn om plasma-infusen te geven om ze er doorheen te krijgen. Bij anderen zal het voldoende zijn om alleen het vochtgehalte op pijl te brengen. De behandeling zal in de meeste gevallen dus op de kliniek moeten plaatsvinden. Is het dier gestabiliseerd dan kan de antibiotica-kuur, die veelal zo'n drie tot vier weken in beslag neemt, thuis worden afgerond. Was

er inderdaad sprake van een bijkomende worminfectie, dan zal deze ook moeten worden behandeld. Dit kan echter pas als het dier in een stabiele toestand is.

Voorkomen

Het is moeilijk om een Lawsonia-infectie te voorkomen. Omdat er wordt gedacht dat knaagdieren wellicht een rol spelen in de verspreiding, is hygiëne in het voerhok van belang. Zorg dat muizen en ratten niet bij het hardvoer kunnen komen. Daarnaast is

De bacterie Lawsonia intracellularis tast specifieke cellen in de dunne darmwand aan.

het niet van de grond voeren een optie om de hygiëne te verhogen. Op tijd ontwormen en stress voorkomen tijdens het spenen of in de opfok is altijd aan te raden. En verder is het vooral van belang de aandoening zo snel mogelijk te herkennen, want hoe eerder je erbij bent en hoe sneller de juiste behandeling wordt gestart, hoe groter de kans dat het betreffende veulen eroverheen komt. Daarnaast heb je ook een minder grote kans op een groeiachterstand bij individueel aangetaste veulens, maar wellicht ook bij veulens in dezelfde groep die mogelijk een milde infectie hebben die niet duidelijk zichtbaar is. ●

Dit artikel is tot stand gekomen in samenwerking met drs. E.W. Siegers van de faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht.